

IPOSTAZE ALE ARHITECTURII DE URGENȚĂ

Asist. arh. drd. Sergiu-Cătălin PETREA, UAUIM

Îndrumător științific: Prof. dr. arh. Ioan LUCĂCEL

Inundații în Pakistan 2010.

Sursa: <http://architectureforhumanity.org/node/1728>

„Frankly, I can no longer stand the word sustainability. Architects brag about making sustainable buildings as if this was something special, whereas by now sustainability should be as essential as fire safety and structural stability. I hope that in five years it will no longer be necessary to speak explicitly of sustainable construction. Throughout my career as an architect and engineer, I have always treated sustainability as an integrated aspect of architecture and construction, not as an additional or optional gimmick.”

(Werner Sobek)¹

1. Principiile arhitecturii pentru situații de urgență

În perioada contemporană dezastrele naturale (cutremure, tsunami, tornade, incendii sau inundații majore), cum au fost cele deosebit de violente din ultimii ani, de pe tot cuprinsul globului, conflictele regionale și interetnice, migrațiile și sărăcia, schimbările climatice extreme și rapide ne pun în fața unor situații care păreau de neconceput la începutul anilor 90. Arhitectura dedicată acelor segmente sociale care scapă din diferite motive atenției arhitecturii oficiale (sinistrați, refugiați, victime ale catastrofelor naturale sau provocate de om) a fost exclusă până nu demult din rândurile publicațiilor de specialitate sau a fost disimulată sub forma minimalismului lipsit de o misiune socială reală, centrat pe dezideratul realizării unor clădiri „lipsite de estetică”.

Adăpostul temporar ca formă radicală de locuire pune însă în criză tocmai definiția locuirii înțeleasă în mod clasic, reinventată de la Heidegger și până astăzi. Până nu demult, problema activismului social în statele civilizate ale lumii dezvoltate se referea la aspectele marginale ale acestei probleme: adăposturi — temporare sau nu — pentru persoanele defavorizate, intervenții locale și punctuale în zonele de ghetto-uri sau în comunitățile de rulote, politici declarative de intervenție pentru integrarea persoanelor fără adăpost, refugiați sau emigranți. Există, însă, un domeniu care unește la scară mondială întreaga comunitate internațională: *locuința de urgență*, adăpostul minimal devenit necesar imediat și în mari cantități, ca urmare a unui dezastru natural sau a unui război. Cutremurele din Turcia, Iran, Grecia, Japonia și America Latină, tsunami-urile și taifunurile din Asia de Sud-Est, uraganele din S.U.A. și Australia sunt motoarele prin care drama dispariției brutale a cadrului familiar sau apartenenței la un loc/comunitate să capete proporțiile unei crize mondiale majore. Răspunsul spontan, gestionat de autoritățile statale sau trans-statale (Crucea Roșie, de exemplu) se rezumă la adăposturi temporare întinse pe teritorii vaste, fără niciun fel de preocupare suplimentară celei de asigurare a unor condiții de minimă subsistență. Astfel, devine imperativă o reflexie preventivă, bine susținută teoretic și practic, care să fundamenteze direcțiile de cercetare și să găsească soluții eficiente și rapide pentru gestionarea situațiilor de criză.

Pentru a nu coborî în subsidiar gravitatea problemei și a implicațiilor pe care le comportă, prin identificarea simplistă cu însușirea de locuințe temporare gestionate de stat, atenția trebuie centrată asupra fenomenului de locuire de urgență, abordat holistic și din perspectivă interdisciplinară. Problematika locuirii pe care o propunem se extinde dincolo de simpla apreciere taxonomică a nenumăratelor modele de locuințe, adăposturi și strategii existente la găsirea unui demers fondator și coordonator pentru gestionarea situației de criză cu care se confruntă. Vom încerca să identificăm în continuare principalele caracteristici ale acestui fenomen contemporan complex, identificând tendințele cele mai recurente ale acestuia.

Locuirea de urgență se referă la locuirea post-conflict sau post-cataclism, deci se pune problema adăpostirii unui număr considerabil de refugiați sau supraviețuitori. Ea trebuie să aibă caracter de masă, să permită realizarea în număr mare de adăposturi minimale care să poată acomoda familii sau străini. Locuirea de urgență trebuie să fie supusă cerințelor vitezei, prefabricării, ale portabilității și tipologizării. „Portabilitatea și mobilitatea sunt cel mai adesea în relație de inversă proporționalitate cu durabilitatea în timp. A se vedea, de pildă, structurile medicale proiectate pentru evenimente de felul celor de la 11 septembrie 2001, care folosesc camioane militare drept elemente structurale”². Există aici o dublă ipostază: pe de o parte aceste adăposturi având un caracter temporar, pentru a nu permanentiza starea de criză și a forța intrarea într-un curs firesc al existenței fiecărui individ; pe de altă parte, pot apărea situații când tocmai această formă temporară trebuie să se prelungească în timp, generând noi motoare de dezvoltare, fiind o sursă pentru noile comunități — este cazul în care din lipsa teritoriilor sau a resurselor, această arhitectură va trebui să se permanentizeze pe timp nedefinit și atunci va trebui abordată din perspectiva unei dezvoltări durabile.

Drama pierderii propriei locuințe este dublată de cea a dislocării și migrației, discutate anterior. Schimbarea țării sau continuarea locuirii într-o țară de nerecunoscut³ sunt evenimente traumatice mental și psihologic. Pierderii noțiunii de apartenență la un „acasă” familiar, căderea bruscă în stadiul de sinistral, pierderea oricărei forme de statut și status se completează reciproc generând traume irecuperabile. De aceea, adăpostului tre-

buie să i se adauge o componentă psihologică echilibrată care să re-ancoreze „în realitatea familiară a unui nou acasă”⁴ orice persoană (fie și pentru o perioadă limitată de timp) și să contracareze starea de glisare emoțională sau de deviație la care este supus individul. Apare aici o importantă preocupare legată, într-un fel sau altul, de identitatea individuală sau comunitară (etnică, religioasă, lingvistică) a acestuia, adăpostul de urgență trebuind să acomodeze într-un cadru dat refugiați provenind din zone sau culturi diferite.

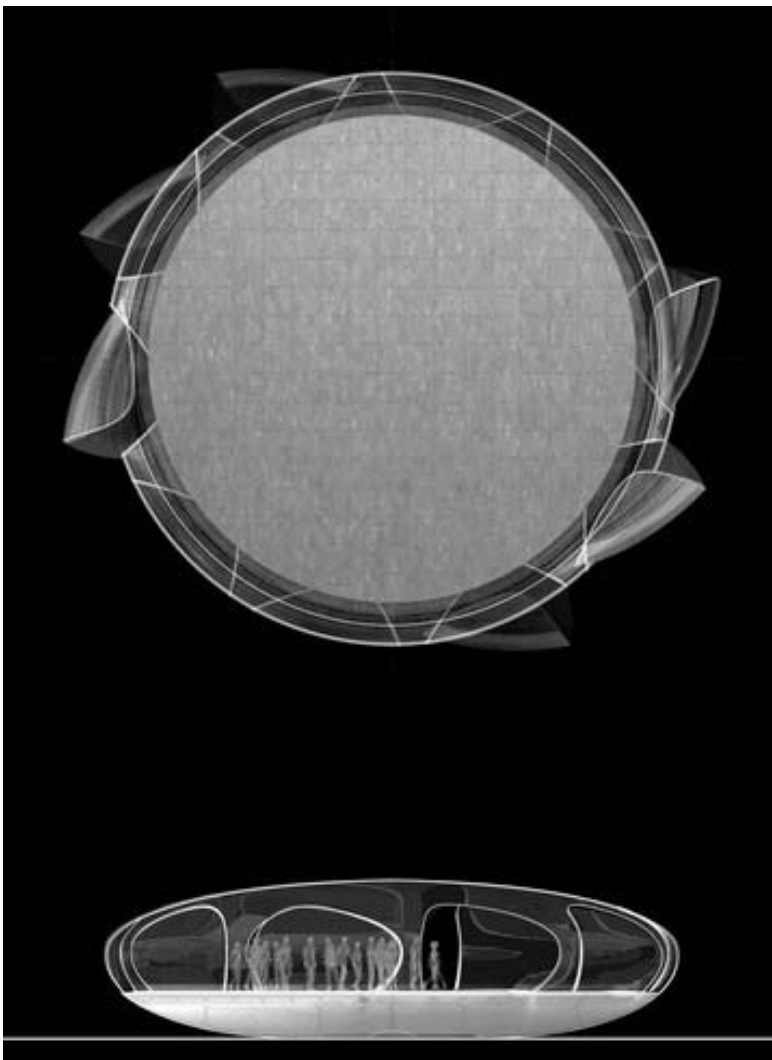
Arhitectura destinată funcționării sub imperiul urgenței trebuie gândită în termenii auto-sustenabilității. În astfel de situații, trebuie aduse în discuție materialele și modul de concepție cărora li se supune locuirea de urgență, structura și sistemele energetice, refolosirea resurselor și a deșeurilor generate, cu atât mai mult cu cât acest tip de arhitectură survine în peisaje entropice, fără avantajele racordării la civilizație. Vom considera acest nou tip de arhitectură ca potențial substitut al principiilor expuse de Werner Sobek ca definitorii pentru un nou tip de construcție. Arhitectul german identifică trei strategii durabile de proiectare, care se potrivesc situației abordate în demersul nostru. Sobek propune o strategie bazată pe trei principii hotărâtoare în optimizarea consumului de material și reducerea emisiilor și deșeurilor rezultate din procesul de construcție.⁵

- **Materialleichtbau (construirea cu materiale ușoare)** care se referă la procentul optim de raport dintre calitatea materialului (cum ar fi rezistența și elasticitatea) și greutatea lui specifică. Cu cât materialul este mai ușor și rezistent cu atât mai puțin material este consumat. *Materialleichtbau se rezumă strict la materialele pentru închideri și structuri.*

- **Strukturleichtbau (construirea cu structuri ușoare)** se referă la utilizarea se structuri care au greutatea minimă acceptată față de cerințele structurale specifice (este metoda calculului la limită a structurilor). *Strukturleichtbau se referă la sistemele structurale, mai puțin la materialele din care sunt făcute. Un sistem structural este un sistem monofuncțional care trebuie să răspundă la preluarea încărcărilor și să fie dimensionat numai pentru acest rol.*

Systemleichtbau (construirea cu sisteme ușoare) se referă la sisteme multifuncționale, modulabile și cu greutate specifică redusă. Spre exemplu, aripa de avion reprezintă foarte bine ideea de *Systemleichtbau*. Este aerodinamică, foarte ușoară, rezistă la încovoieri și torsiuni mari și este și funcțională, fiind simultan un rezervor pentru carburant.

Locuirea de urgență nu se rezumă la aspectul unitar, concretizat în adăpostul individual, sub ipostazele enunțate anterior, ci există și ca adăpost comunitar/colectiv (în grija colectivității generate de situația de criză sau a celei preexistente crizei, mai mult chiar, a serviciilor sociale ale statului, atunci când acestea pot fi accesate și sunt operaționale). Augustin Ioan milita pentru o astfel de arhitectură aservită comunității, pentru el „*hiper-locuirea nu este un topos al ascunderii, al autismului domestic, ci o răspântie de îngrijorări și mângâiere, de sarcini și recompense. Cei ce locuiesc astfel în fapt, dincolo de odihna casei, veghează creșterea pruncilor și îmbătrânirea părinților, ajută celor bolnavi și nevoiași, donează bisericii și organizațiilor de caritate, fac ei înșiși muncă pentru comunitatea apropiată sau îndepărtată, își pomenesc strămoșii (personali și colectivi)*”.⁶ Prin aceasta, fenomenul capătă o deschidere și mai mare spre universalitate, criza nu mai este personală ci colectivă, spațiul este apropiat împreună cu ceilalți, în cadrul comunităților socio-economice sau spirituale, dez-

Casă modulabilă eficientă energetic.

Concept arh. Werner Sobek.

Sursa: <http://www.archithings.net/futuristic-home-designed-by-werner-sobek-architects/werner-sobek-architects-housing-concept-with-modern-technology>

voltând adevărate centre de concentrare a viitoarelor comunități.

Locuirea de urgență nu definește o stare, ci un proces. Nu se rezumă la un singur loc (lucru imposibil, datorită vastității și universalității fenomenului) ci la un context teritorial. Fidelă ultimelor teorii din domeniul arhitecturii, locuirea de urgență militează pentru dizolvarea relației formă-program (funcțiune), multifuncționalitate ca pas înainte în demersul teoretic și practic, ca de exemplu conceptul de *morphing* încetățenit de UN Studio, care pune accent pe generarea unei creșteri în cadrul proiectelor, unde procesul este mai important decât produsul. Cuvintele cheie ale pentru noul tip de arhitectură sunt *relație*, *posibilitate*, *probabilitate*, *metamorfoză*, *transarhitectură*. Un exemplu edificator în acest sens este arhitectura promovată de grupul UN Studio — Ben van Berkel și Caroline Bos⁷ — care are la bază procesul de *deep planing*, bazat în principal pe reprezentări finale și complexe, și mai ales pe capacitatea de a crea și recrea proiectul la nesfârșit, metodă care s-a distanțat de tiparele locuirii tradiționale cu rezultate spectaculoase (*Casa Moebius*, care revoluționează principiile moderniste ale locuinței, proiectul intitulat *Dada growth* de la Florența, *Vila Wilbrink* etc. Conceptul de *morphing* introdus și dezvoltat de Un Studio se bazează pe refuzul oricărei forme tradiționale, pe generarea unei creșteri continue în cadrul proiectelor, atenția fiind focalizată pe proces, care este considerat este mai important decât produsul; așadar un NU hotărât finalității, irevocabilului, definitivului și deschidere spre posibilitățile multiple de evoluție, pe studiul mecanismelor intime ale construcției și/sau a componentele sistemului. Modelul spațial se bazează pe continuitate, imprecizie, vacuitate și amestec al „diferențelor continue”, integrând simultan modelul rizomatic al geometriei aleatorii, deschise, cu cel abstract al diagramei cibernetice, ca mod de generare

evolutivă.

Locuirea de urgență nu este centrată pe atașamentul necritic față de un (singur) loc și față de o anume configurație spațială. Dimpotrivă, acest tip de abordare militează pentru o structură de tip rețea care să poată fi aplicabilă obiectului și procesului deopotrivă. Folosirea rețelelor favorizează translatarea firească a individului în interiorul aceleiași locuințe sau în interiorul aceleiași comunități, fără a-l supune unor noi experiențe traumatizante (rupturi, dislocări etc.) Spațialitatea proprie locuirii de urgență este cea a grilei, considerată de Augustin Ioan drept „întâiul *chorem* al unui limbaj al arhitecturii necontaminat de referențialitate, descentrat din grila acestor semnificații parazite pe care «tradiția» le-a atribuit, manipulând-o, arhitecturii dintotdeauna.”⁸

Procesuală, locuința de urgență se transformă odată cu schimbarea de priorități sau modalități de locuire ale celor care o ocupă temporar sau nu, fiind supusă în permanență înnoirii/adaptabilității. Deși modeste prin definiție, adăposturile de acest gen pot fi înnoibile prin folosirea judicioasă a materialelor și a luminii sau prin conformarea spațială atentă pentru a se sustrage spectrului rutinei uniformizante și a contura totuși un cadru de viață care să transmită ideea unui *acasă*. Ele nu pot fi deloc oarecare, ca în tradiția vernaculară, pentru că sunt dublate de o gândire fondatoare complexă, bazată pe algoritmi de eficientizare a efortului constructiv și de reducere a consumului de materiale și resurse energetice.

Arhitectura de urgență este *transarhitectură*, în sensul derridian al termenului, dar cu altă finalitate decât cea pentru care a fost utilizat inițial, unde specula spectacolului evenimentului arhitectural. „*Nici arhitectură, nici anarhitectură: transarhitectură*”, care are legătură cu evenimentul, disociindu-se de utilizatori, locuitori, contemplatori sau consumatori și face apel la celălalt pentru ca, la rândul său, acesta să *inventeze* evenimentul, să semneze (să cosemneze sau să contrasemneze): „avansarea unui avans făcut celuilalt și care menține acum arhitectura”⁹. Ideile enunțate de Marcos Novak ca fiind definitorii pentru spațialitatea nou creată pot fi statuate cu valoare axiomatică pentru ceea ce înseamnă opera celor doi arhitecți care aduc în materialitate principii filosofice abstracte, cu rezultate spectaculoase: „Spațiul și timpul nu mai sunt separate, nici măcar într-un sens obișnuit — un spațiu-timp vernacular ia naștere. Acest spațiu continuu, acest *newspace* este teritoriul optim pentru *transarhitectură*. Frumusețea este obiectivă, înțelesul este obiectiv. Ambele sunt relaționale.”¹⁰

2. Diversitatea peisajului arhitectural european

„*The green agenda isn't about fashion, it's about survival*” (Sir Norman Foster)

Dezvoltarea tehnologiilor în domeniul construcțiilor a permis, prin utilizarea proiectării complexe, interdisciplinare, realizări fascinante: imobile ce utilizează energii regenerabile și care asigură deopotrivă confort și economii semnificative în exploatare.

Proiectarea durabilă s-a dezvoltat dintr-un mare număr de surse independente, însă pot fi identificate teme ce stau la baza acestora și o caracterizează, deosebind-o de problema Conservării Energiei și de Proiectarea verde (*Green Design*) ce se referă la un singur aspect al producerii energiei și construcției. Una din caracteristicile de bază ale apropierii de ecologie este considerarea habitatului în totalitatea sa, încorporând necesitatea de

menținere a unui bio-sistem sănătos și durabil. Aceasta înseamnă că tehnologia și materialele care stau la baza mediului fizic trebuie integrate mediului social. Factorii care influențează proiectarea durabilă sunt materialele, datele de mediu de inserție, tehnologia și demersul de a obține soluții arhitecturale adecvate.

Un raport OMS din 2010 arată că anual, la nivel mondial, mor din cauze legate de poluare și schimbări climatice între 50 și 60 de milioane de oameni. În prezent, 50% din materiile prime care există pe această planetă sunt utilizate pentru construcții.

Mai mult, clădirile consumă circa 30-40% din energia totală la nivel mondial și sunt responsabile pentru 35% din totalul emisiilor de CO₂ și 50% din totalul deșeurilor produse. De aceea, orice îmbunătățire adusă spațiului construit — prin proiecte de dezvoltare durabilă — va conduce la transformări importante în viitor, în ceea ce privește consumul de energie și ameliorarea emisiilor de CO₂.

De aceea, OMS propunea cinci etape de intervenție pentru protejarea sănătății la nivel mondial și temperarea schimbărilor climatice:

1. Controlul consumului de energie folosit în procesul locuirii (în întelesul extins al acestui termen)
2. Folosirea surselor regenerabile de energie electrică
3. Perfecționarea sistemelor de transport
4. Dezvoltarea durabilă a agriculturii
5. Planificarea familială durabilă și asigurarea unui mediu de viață orientat spre aceasta.

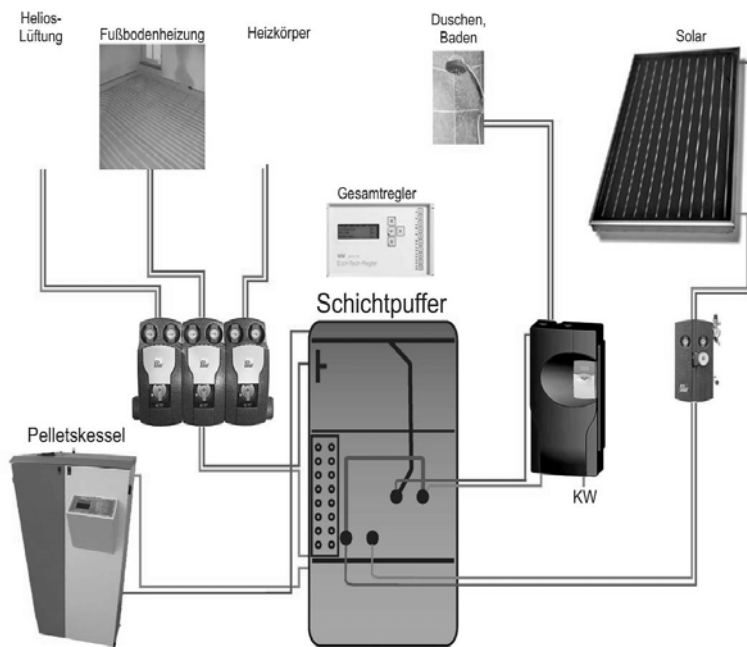
Arhitectura europeană contemporană militează pentru atenția acordată protecției mediului și dezvoltării durabile și se concentrează pe ameliorarea sau rezolvarea problemelor sociale și economice derivate din acestea.

Spre deosebire de exemplele anterioare, arhitectura europeană supusă dezvoltării durabile este atentă la gestionarea unor răspunsuri pe termen lung la problemele curente ale umanității: sărăcia, criza locuirii și a alimentelor, poluarea, schimbările climatice chiar și atunci când soluțiile pe care le propune se supun regimului arhitecturii de urgență — asamblare rapidă, serializare, modulare, prefabricare, autosustenabilitate.¹¹

Fenomenul arhitectural european explorează de mai multă vreme posibilități de reducere a consumului energetic și a amprentei de carbon a construcțiilor pentru a susține ideea unui viitor durabil. Revenirea la materialele naturale, după episodul modernității care a postulat betonul ca material ultim al arhitecturii, este de dorit cu atât mai mult cu cât, la nivel mondial, o a treia generație de arhitecți *high-tech* (după cele ale metalului și sticlei) utilizează o arhitectură spectaculoasă, realizată din materiale prietenoase față de mediu: piatră naturală, lemn, cărămidă, metal, paie, pământuri armate, materiale reciclate. O întregă arhitectură europeană contemporană s-a structurat deja în preajma acestei abordări sensibile la adresa mediului și a folosirii materialelor naturale care arată cum un material natural bine utilizat poate deveni ingredientul unei arhitecturi de dimensiuni și expresie urbane și izbitor de contemporane.

Am sintetizat, în continuare, cele mai importante principii care se pot remarca în practica și teoria arhitecturală europeană actuală:

- o izolare foarte bună, subterană și supraterană, ideal din materiale naturale sau reciclate, promovând clădirile cu consum redus de energie, în sistem pasiv sau complet autosustenabile;¹²
- utilizarea de sisteme de ventilație naturală, cu recuperare de căldură, cu elemente de preîncălzire sau răcire a aerului proaspăt și renunțarea treptată la sistemele de ventilație clasice, mari consumatoare de energie electrică și cauzatoare de probleme grave de sănătate: afecțiuni ale căilor respiratorii, afecțiuni neuropsihice, alienare și scăderea randamentului personalului. Sir Norman Foster a fost printre primii arhitecți care au introdus în clădiri la scară mare aceste principii — la Banca Comercială din Frankfurt și la Reabilitarea Parlamentului German din Berlin¹³ — deschizând drumul unei practici generalizate astăzi;
- utilizarea captatorilor termici solari și a elementelor fotovoltaice, simultan cu cercetarea și dezvoltarea de tehnologii care să permită încorporarea acestora în elementele de construcție;¹⁴
- utilizarea pompelor de căldură cu dublul rol de încălzire și răcire a spațiilor, simultan cu utilizarea unor soluții contemporane de încălzire și climatizare a spațiilor interioare prin folosirea unor sisteme încorporate în epiderma arhitecturală — încălzire în pardoseală sau pereți, răcire pasivă în tavane etc. Țări ca Germania, Austria, Elveția și Franța sunt printre pionierii introducerii și folosirii acestor tipuri de sisteme, aplicabilitatea lor depășind domeniul locuințelor individuale și fiind extinsă asupra locuințelor colective și a clădirilor publice;¹⁵
- utilizarea sistemelor de încălzire și cogenerare pe bază de biomasă sau deșeuri reciclate, resurse naturale ecologice (ulei de rapiță, biogaz) valorificate datorită criteriului mare de regenerabilitate al acestora;
- controlul centralizat și permanent al energiilor folosite și al resurselor pentru a se constitui în așa numita *casă inteligentă*, dublat de posibilitatea optimizării acestora după algoritmi legați de strategii energetice diverse, cu un control sporit asupra anvelopantei și a spațiului interior. Sistemele centralizate de control, aflate într-un progres tehnologic tot mai avansat, devin tot mai importante în administrarea clădirilor, fiind supuse nevoilor tot mai drastice de reducere a consumurilor;
- stocarea energiei obținute din surse regenerabile în vederea scăderii consumului energiilor convenționale în prin utilizarea de stocatoare de căldură și sisteme de masă termică;¹⁶
- utilizarea materialelor de construcție cu stabilitate termică, simultan cu promovarea materialelor obținute prin sau cu materii prime reciclabile/ecologice. Asistăm la o adevărată explozie de materiale așa-zis *inteligente*, cu proprietăți reglabile, generate de nano-tehnologii și influențate de ultimele descoperiri din domeniile fizicii și chimiei. Repertoriul arhitectural face apel la sticle cu control solar selectiv, cu grad mare de izolare termică, membrane și solii de etanșare cu proprietăți reglabile în funcție de anotimp, panouri de izolare vidate sau cu un grad foarte performant de izolare, utilizarea acestora fiind cu impact direct asupra sistemelor arhitecturale utilizate;
- orientarea conformă a spațiilor față de punctele cardinale, ceea ce conduce la reconsiderarea conceptului de proiectare de arhitectură; se urmărește folosirea spațiilor de tip seră sau atrium pentru stimularea aporiturilor pasive și a obținerii unei ventilații naturale și a unui iluminat natural pe o perioadă cât mai extinsă a zilei;¹⁷

Sistem de perete modular, prefabricat, cu performanțe energetice ridicate și concept general de automatizare și gestionare a resurselor energetice ale unei locuințe unifamiliale.

Sursa: arhiva personală a autorului

- îngroparea parțială sau totală a volumelor pentru o mai bună izolare și folosirea acoperișurilor verzi pentru a recupera spațiile plantate dislocate de construcțiile noi;
- colectarea apelor pluviale și valorificarea lor ulterioară pentru uzul menajer sau întreținerea spațiilor verzi;
- colectarea și stocarea diferențiată a deșeurilor menajere, cu scopul revalorificării lor energetice sau reciclabile;
- utilizarea de structuri performante, realizate din materiale reciclabile și cu amprentă de carbon redusă (lemn, metal, pământ armat, structuri recuperate din construcții anterioare) și experimentarea de noi procedee de punere în operă a acestora, simultan cu perfecționarea metodelor de serializare, prefabricare și modular, pentru a reduce timpul de execuție și prețul de cost al produsului final.

Pe un plan mai aprofundat, arhitecții și urbanisții explorează metodologii de intervenție urbană asupra teritoriului, de generare a unor așezări umane experimentale, trasate strict după principiile dezvoltării durabile care să se constituie în noi nuclee de dezvoltare, mai ales în teritoriile recuperate de după un dezastru sau război. Știm că orașele moderne consumă resurse de pe întreg teritoriul lumii, fără a ține cont de originea lor sau locul unde vor sfârși în stare de deșeuri. Fluxul linear al resurselor prin societatea noastră de consum vizează materi-

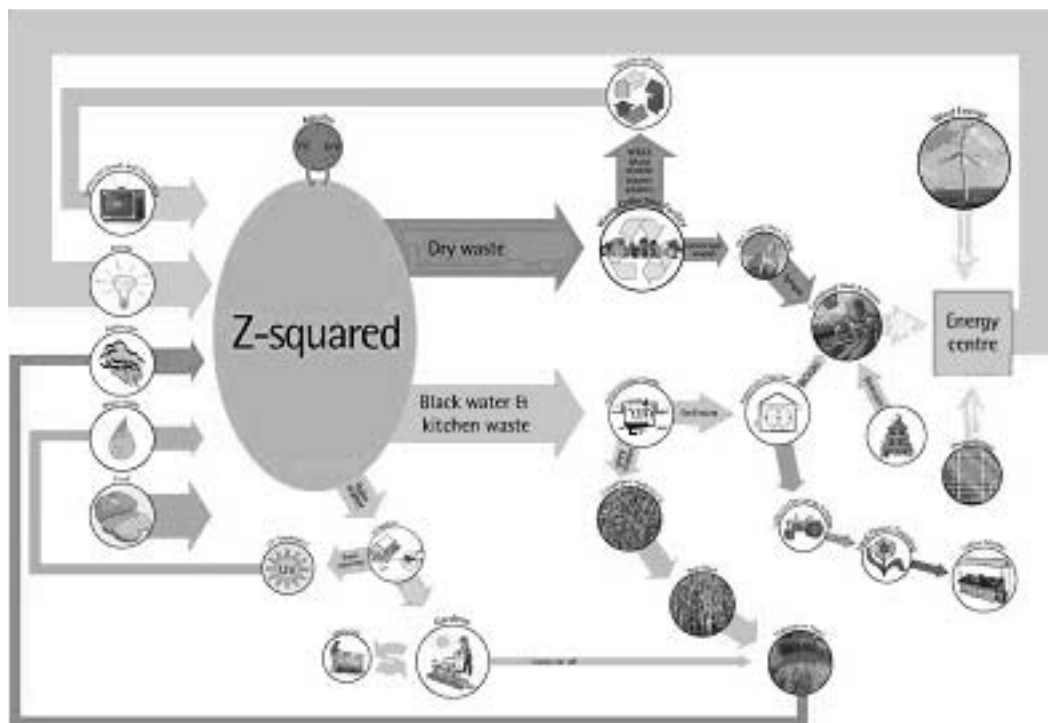
ile prime care sunt extrase și procesate în bunuri de consum și care în final ajung în stare de deșeu. Produsele sunt importate, consumate și aruncate ca deșeuri cu puține procese de recuperare sau reutilizare a nutrienților, ajungându-se astfel la o mare risipă. Acest model linear de consum și eliminare este total nesustenabil. Urbaniștii contemporani sugerează că într-o lume tot mai urbanizată orașele vor fi nevoite să adopte sisteme metabolice circulare pentru a-și asigura propria viabilitate pe termen lung precum și pe cea a dezvoltărilor rurale conexe lor, de a căror productivitate depind.

Metabolismul urban respectă principiile ecologiei industriale, utilizând mai mult reciclarea (sticlei, hârtiei, plasticului și metalelor), digerarea anaerobă a deșeurilor organice pentru a produce biogaz care să fie convertit în energie în centrale cu cogenerare, re folosirea nutrienților și fibrelor și atragerea acelor tipuri de afaceri care măresc eficiența resurselor și utilizarea energiei. În plus, folosirea combinată a tehnologiilor energetice regenerabile va reduce cererea în continuă creștere de la infrastructura locală. Atingerea obiectivelor bazate pe conceptele zero carbon și zero deșeuri va contribui la obținerea unui mediu sustenabil pe termen lung, un model de funcționare durabil care va deveni în timp un model de proiectare pentru zone sau comunități din întreaga lume.

Enumerăm în continuare câteva dintre calitățile și principiile de bază ale acestui nou concept de locuire urbană:

- mixitate funcțională între locuințe, magazine, mediu de afaceri și destindere, alte activități, satisfăcând complexul de nevoi ale rezidenților (economice, educaționale, culturale și sociale)
- identitate proprie, clară și pozitivă, care se construiește bazându-se pe puterea contextului, a mediului înconjurător, pe care îl respectă și îl protejează
- factor de scară și densitate optim; oferă cadrul pentru dezvoltarea de procese necesare în apropiere, comitent cu reducerea consumului de resurse, inclusiv a exploatării terenului.
- mediu sigur și protejat, curat și bine întreținut care oferă facilități pentru recreere de calitate
- concepte de design care promovează un mediu interior sănătos în cadrul așezămintelor urbane, acordând prioritate pietonilor, transportului public și ciclismului, în detrimentul parțial al autovehiculelor personale.
- legături facile cu toate mijloacele de transport public, relaționând centrele urbane, regionale și rurale și transformând strada și spațiul urban în centre sociale polarizante pentru public și sigure
- rețea integrată de zone verzi care atrag publicul și încurajează activitățile în aer liber, destind psihicul și contribuie la modul de viață sănătos și de calitate
- mediu de viață ce integrează nevoile de acomodare ale unei vaste tipologii de oameni, tipuri de consum și moduri de viață care suportă diverse categorii de vârstă, venituri și categorii
- construcții concepute astfel încât să se adapteze ușor la schimbările care survin de-a lungul timpului și care minimizează folosirea resurselor în procesul de construcție și în exploatare.

Toate ipostazele amintite anterior vorbesc fie de reducerea la minimum a datelor locuirii (până la limita subzistenței sau supraviețuirii) astfel încât să vorbim despre o locuire „de criză” și, prin urmare, temporară, dar conțin și premisele unui alt mod de a locui, atent la implicațiile pe care le presupune societatea actuală. Analizând implicațiile fenomenului, putem observa că accentul cade predilect pe proces (forma de locuire) și nu neapărat pe „carcasa” lui care este însuși adăpostul, locuirea în condiții extreme putând fi percepută în acest caz nu atât ca o *adăpostire față de criză*, cât ca o locuire *în* criză, influențată semnificativ de aceasta.

Comunitate sustenabilă. Schema metabolică a resurselor. Concept arh. Norman Foster.

Sursa: http://www.sd-commission.org.uk/communitiesummit/show_case_study.php/00036.html

Note

- 1 Werner Sobek, *Architecture isn't here to stay. Towards a reversibility of construction*, Ilka Ruby & Andreas Ruby, *Re-inventing Construction*, Ruby Press, Berlin, 2010, p. 34
- 2 Augustin Ioan, *Poverism – Prolegomene, Pentru reîncreștinarea zidirii*, Ed. Paideia, București, 2006, p. 20
- 3 Mai multe detalii se pot găsi în activitatea organizației non-profit și umanitară Architecture for Humanity, din Statele Unite, la www.architectureforhumanity.org
- 4 Augustin Ioan, *op. cit.*, p. 19
- 5 Werner Sobek, *op. cit.*, p. 35
- 6 Augustin Ioan, *op. cit.*, p. 22
- 7 Ben van Berkel și Caroline Bos redefinesc în *MOVE!*, Goose Press, Amsterdam, 1999, tipologiile de organizare structurală contemporană manifestând contra modernismului târziu care încă mai face apel la tehnici de fragmentare și colaj.
- 8 Augustin Ioan, *Khora*, Colecția Spații Imaginate, Editura Paideia, București, 1998, p.92.
- 9 J. Derrida într-un text apărut în revista japoneză *Architecture and Urbanism*, număr special consacrat operei arhitectu-

lui Peter Eisenman, Tokyo, 1987

10 Așa cum este prezentat în *Architects in Cyberspace II*, AD, nr 11-12, 2000, p. 17- 21 completare a unui articol mai vechi apărut în *Hypersurface Architecture II*, AD, nr. 9-10, 1999

11 Robert Kronenburg, *Mobile Architektur, Entwurf und Technologie*, Berlin, 2008, pp. 74-79 și 106-119

12 Mai multe informații, inclusiv statistici la nivel european și mondial, se găsesc pe site-ul organizației http://www.pas-siv.de/07_eng/index_e.html

13 Christian Schittich, *Solar Architecture. Strategies. Visions. Concepts*, ed. Birkhauser, Berlin, Colecția IN DETAIL, 2003, pp. 148-159.

14 Idem, p. 36

15 Idem, pp. 88 – 93.

16 Idem, p. 30

17 Idem, pp. 112 – 123.

Bibliografie

BERKEL van, Ben, BOS, Caroline, *Move!*, Goose Press, Amsterdam, 1999

DERRIDA, J., *Architecture and Urbanism Journal*, Peter Eisenmann, Tokyo, 1987

DERRIDA J., EISENMAN, P., *Chora L Works*, Jeffrey Kipnis and Thomas Leaser eds., New York: The Monacelli Press, 1997.

EISENMAN, Peter, *Eisenmanesie*, în *Architecture + Urbanism*, Extra ed. (August 1988)

FEIREISS, Kristin, FEIREISS, Lukas, *Architecture of change, Sustainability and Humanity in the Built Environment*, Berlin, 2008, pp. 232-235

FRAMPTON, Kenneth, *Towards a Critical Regionalism: Six Points for an Architecture of Resistance*, in *The Anti-Aesthetic. Essays on Postmodern Culture*, ed. Hal Foster, Editura Bay Press, Seattle, 1983

FRAMPTON, Kenneth, *Studies in Tectonic Culture: The Poetics of Construction in Nineteenth and Twentieth Century Architecture*, MIT Press, Cambridge, Mass., 2001

IOAN, Augustin, *Khora*, Colecția Spații Imaginate, Ed. Paideia, 1998, București

IOAN, Augustin, *Poverism – Prolegomene, Pentru reîncreștinarea zidirii*, Ed. Paideia, București, 2006

KRONENBURG, Robert, *Mobile Architektur, Entwurf und Technologie*, Berlin, 2008

KRUFT, Hanno-Walter, *A History of Architectural Theory from Vitruvius to the Present*, Zwemmer & Princeton Architectural Press, New York, 1994

MARINESCU, Horia, *Rural Studio sau bunul simț în arhitectură – o expoziție la Architekturzentrum Wien*, revista Arhitectura, nr. 18, august-septembrie 2003, p. 60

MIYAKE, Riichi, *The Voluntary Architects' Network*, Shigeru Ban Paper in Architecture,

MIYAKE, Riichi, *Essays*, ed. Ian Luna, Lauren A. Gould, Rizzoli International Publications, Inc., New York, 2009

MOCKBEE, Samuel, *The Everyday and Architecture*, publicat în *Architectural Design*, 1998

NORBERG SCHULZ, Christian, *Genius Loci, Towards a Phenomenology of Architecture*, Ed. Rizzoli, New York, 1980

RUBY, Ilka, RUBY, Andreas, *Re-inventing Construction*, Ruby Press, Berlin, 2010

SCHITTICH, Christian, *Solar Architecture. Strategies. Visions. Concepts.*, ed. Birkhauser, Berlin, Colecția In Detail, 2003